

Tasa-arvoisena Suomessa

Tietoa
maahanmuuttaja-
naiselle ja -miehelle

SISÄASIAINMINISTERIÖ

VÄHEMMISTÖVALTUUTETTU

TASA-ARVOVALTUUTETUN
TOIMISTO

Tässä esitteessä kerrotaan

Suomalaisesta yhteiskunnasta _____	3
Naisen ja miehen tasa-arvoisesta asemasta perhe-elämässä _____	5
Lapsen hyvinvoinnista _____	9
Miten perheen ja nuorten ongelmiin saa tukea _____	11
Koulutuksesta ja työelämästä _____	16
Ihmiskaupasta _____	20
Tietoja tärkeistä viranomaisista _____	21

SISÄASIAINMINISTERIÖ

VÄHEMMISTÖVALTUUTETTU

TASA-ARVOVALTUUTETUN
TOIMISTO

Käsikirjoituksen päivitys Juhani Sippola
 Työryhmä: Leena-Maija Qvist, sisäasiainministeriö,
 Pirjo Kruskopf, Vähemmistövaltuutetun toimisto ja
 Minna Lundell-Kiuru, Tasa-arvovaltuutetun toimisto
 Taitto Edita, Helsinki 2009

Tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta

Tässä esitteessä kerrotaan Suomeen muuttaville naisille ja miehille sekä heidän perheilleen perustietoa perhe-elämästä, lasten kasvatuksesta, koulutuksesta ja työelämästä.

Oikeus yhdenvertaiseen kohteluun

Lakien mukaan kaikilla ihmisillä on Suomessa oikeus yhdenvertaiseen kohteluun. Yhdenvertaisuuslaissa kielletään ikään, etniseen ja kansalliseen alkuperään, kansalaisuuteen, kieleen, uskontoon, vakaumukseen, mielipiteeseen, terveydentilaan, vammaisuuteen sekä sukupuoliseen suuntautumiseen perustuva syrjintä. Yhdenvertaisuuslakia sovelletaan laajasti esimerkiksi työhönottoon, koulutukseen ja sosiaali- ja sekä terveystalouteen. Tasa-arvolaisissa kielletään sukupuoleen perustuva syrjintä. Kiellettyä on myös syrjintä raskauden, synnytyksen, vanhemmuuden tai perheenhuoltovelvollisuuden perusteella. Tasa-arvolain tarkoituksena on edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa työelämässä, palkkauksessa, koulutuksessa, työn ja perhe-elämän yhteensovittamisessa ja koko yhteiskunnassa.

Julkiset palvelut

Julkisiin palveluihin kuuluvat kansalaisten peruspalvelut, joista tärkeimmät liittyvät sosiaali- ja terveydenhuoltoon, opetus- ja sivistystoimeen, ympäristöön sekä katu-, vesi- ja

viemäriverkoston ylläpitoon. Edellä mainittujen palveluiden järjestäminen on kuntien vastuulla. Valtion vastuulle kuuluvat esimerkiksi sellaiset julkiset palvelut kuin poliisi, työ- ja elinkeinotoimistot ja työsuojeluviranomaiset. Suomessa on puolueeton ja poliittisista päättäjäistä riippumaton oikeuslaitos. Järjestöt täydentävät julkisia palveluita.

Kansalaisten perusoikeudet

Perusoikeuksiin kuuluvat muun muassa äänioikeus, uskonnonvapaus, mielipide-, kokoontumis- ja sananvapaus, kirjesalaisuus, lasten oikeudet sekä oikeus tasa-arvoiseen opimisympäristöön. Asuinpaikan voi Suomessa valita oman mielensä mukaan, ja maassa voi liikkua vapaasti. Valtion ja asuinkunnan tehtävänä on tarvittaessa ihmisarvoisen elämän turvaaminen.

➤ IHMISKAUPPA ON ANKARASTI RANGAISTU RIKOS

Ihmiskaupassa uhria pyritään hyväksikäyttämään seksuaalisesti ja/tai taloudellisesti. Lisätietoja aiheesta sivulla 20.

➤ TULKKAUS

Jos kielitaito ei riitä viranomaisten kanssa asiointiin, voi viranomaiselta kysyä mahdollisuudesta tulkin käyttöön. Lapsia ei pidä käyttää tulkkeina.

Nainen ja mies tasa-arvoisia perhe-elämässä

Aviopuolisoita koskevat samat oikeudet ja velvollisuudet. Seurusteleminen ja avioliiton solminen perustuvat Suomessa vapaaehtoisuuteen. Naiset ja miehet voivat itsenäisesti valita kumppaninsa. Vanhemmat eivät päättä lasten avioliitosta eikä aviopuolisoista.

Monenlaisia perheitä

Tyypillinen suomalainen perhe käsittää isän, äidin ja perheen lapset. Tästä syystä perheet ovat yleensä melko pieniä.

Perheen voivat muodostaa myös yhdessä asuvat mies ja nainen, jotka eivät ole solmineet avioliittoa. Tällöin mies ja nainen asuvat avoliitossa. Myös samaa sukupuolta olevat kumppanit voivat Suomessa elää yhdessä avoliitossa tai rekisteröidä suhteensa. Puolisoilla tarkoitetaan avioliitossa, rekisteröidyssä parisuhteessa tai avoliitossa eläviä pareja.

Avioliiton solmiminen Suomessa

Avioliitto solmitaan Suomessa joko kirkollisella vihkimisellä tai siviilivihkimisellä esimerkiksi maistraatissa. Ennen vihkimistä tutkitaan, onko avioliitolle esteitä.

Tutkinnan voi tehdä joko maistraatti tai se seurakunta, jonka jäseniä tulevat puoliset ovat tai toinen heistä on. Suomen lakien mukaan naimisiin ei voi mennä henkilö, jolla on voimassa oleva avioliitto.

Myös alle 18 vuoden ikä ja lähisukulaisuus katsotaan esteiksi avioliitolle. Avioliiton esteet tutkitaan Suomen lain mukaan, jos ainakin toisella avioliittoon aikovista on Suomen kansalaisuus tai hän asuu Suomessa.

Ennen vihkimistä puoliset päättävät tulevasta sukunimestään. Suomen lain mukaan he voivat joko säilyttää kumpikin oman sukunimensä tai ottaa jommankumman puolison sukunimen yhteiseksi sukunimekseen. He voivat ottaa sukunimekseen myös yhdistelmäimen, jossa on sekä oma että puolison sukunimi.

Aviomies on avioliitossa syntyneen lapsen isä ilman eri toimenpiteitä. Muiden kuin avioliitossa syntyneiden isyys on vahvistettava asuinpaikkakunnan lastenvalvojan luona. Lapsen isän selvittämisellä turvataan lapsen oikeuksia esimerkiksi perinnönjaossa.

Samat oikeudet ja velvollisuudet

Suomen lain mukaan molempia aviopuolisoita koskevat samat oikeudet ja velvollisuudet. Molemmat puoliset voivat osallistua perheen elatukseen työntoella. Jos toinen puolisoista ei käy töissä, hän ottaa osaa perheen hoitoon tekemällä kotitöitä. Työsäikäyvän tai muuten enemmän ansaitsevan on annettava puolisolleen rahaa yhteisen kodin hankintoihin ja normaaleihin henkilökohtaisiin tarpeisiin. Jos enemmän ansaitseva ei suostu tähän, hänet voidaan tarvittaessa velvoittaa maksamaan toiselle elatusapua.

Puolisot määrävät omasta omaisuudestaan

Puolisot määrävät itse omasta omaisuudestaan. Lain mukaan molemmat puolisot omistavat itse sen omaisuuden, joka heillä oli avioliittoon mennessään tai jonka he hankkivat itselleen avioliiton aikana. Puoliso ei kuitenkaan saa ilman toisen puolison suostumusta myydä tai luovuttaa esimerkiksi yhteiseksi kodiksi tarkoitettua asuntoa, huonekaluja eikä lasten tavaroita.

Jos aviopuoliso ottaa lainaa yksin, hän on yksin vastuussa myös sen takaisin maksamisesta. Yhdessä tehdystä velasta sekä toisen puolison perheen elatusta varten tekemästä velasta puolisot vastaavat yhdessä.

Omaisuteen sovellettava laki

Aviopuolisoiden varallisuussuhteisiin sovelletaan tavallisesti sen valtion lakia, josta tulee puolisoiden kotipaikka avioliiton solmimisen yhteydessä. Jos puolisot myöhemmin saavat kotipaikan muusta valtiosta, sovelletaan sen lakia.

Uuden kotimaan lakia sovelletaan yleensä kuitenkin vasta sen jälkeen, kun puolisot ovat asuneet siellä vähintään viisi vuotta.

Jos puolisot solmiessaan avioliiton asettuvat pysyvästi asumaan Suomeen, avioliiton vaikutukset varallisuuteen määräytyvät siis Suomen lain mukaan. Jos puolisot ovat ensiksi asuneet muualla ja muuttavat sitten asumaan Suomeen, Suomen lakia aletaan soveltaa heidän asuttuaan täällä viisi vuotta. Sitä ennen sovelletaan puolisoiden aikaisemman kotipaikan lakia. Jos kysymys on paluumuuttajista, Suomen lakia sovelletaan kuitenkin välittömästi siitä alkaen, kun puolisot ovat asettuneet pysyväisluonteisesti tänne asumaan.

Sopimus omaisuuden jakamisesta

Puolisot voivat kirjallisella sopimuksella määrätä, että avioliiton omaisuussuhteisiin sovelletaan esimerkiksi puolisoiden edellisen maan lakia tai puolisoiden edellisen kotipaikkavaltion lakia. Suomeen muuttaneet puolisot voivat myös sopia esimerkiksi siitä, että Suomen lakia sovelletaan aviopuolisoiden omaisuussuhteisiin jo ennen kuin puolisot ovat asuneet täällä viisi vuotta. Sopimuksen tekemiseen on usein aiheellista pyytää apua valtion oikeusaputoimistosta tai muulta lakimieheltä.

Oikeus perintöön

Suomessa naiset ja miehet perivät omaisuutta samalla tavoin. Lapsilla ja heidän jälkeläisillään on oikeus vanhempien omaisuuden perimiseen näiden kuoltua. Jos aviopuolison kuollessa hänellä ei ole lapsia tai heidän jälkeläisiään, eloonjäänyt puoliso perii koko kuolleen puolison omaisuuden.

Tämä sääntö ei kuitenkaan toteudu, jos puoliso on määrännyt toisin testamentissa. Tekemällä perintöä koskevan asiakirjan eli testamentin ihmiset vaikuttavat siihen, miten heidän omaisuutensa jaetaan kuoleman jälkeen.

Yleensä maahanmuuttajalla on Suomessa samanlainen oikeus perinnön saamiseen kuin Suomen kansalaisella. Perimiseen sovelletaan ensisijaisesti sen valtion lakia, jossa perittäväällä oli kuollessaan kotipaikka. Myös perimiseen sovellettavasta laista voidaan määrätä testamentissa.

Perinnönjakoa koskevissa asioissa ja testamentin laatimisessa apua tarjoavat esimerkiksi valtion oikeusaputoimistot sekä muut lakimiehet.

Avoliiton ja avoliiton ero

Avoliitolla tarkoitetaan suhdetta, jossa puolisot asuvat yhdessä, mutta eivät ole naimisisa keskenään. Avoliitto rinnastetaan avioliittoon useissa tapauksissa, esimerkiksi monissa sosiaaliturvaa koskevissa päätöksissä. Avoliitossa on tärkeää sopia siitä, miten yhteinen varallisuus jaetaan eron tai avopuolison kuoleman jälkeen. Varallisuutta koskevat sopimukset on tehtävä kirjallisesti.

Suomen lain mukaan avoliitto kuitenkin eroaa avioliitosta esimerkiksi seuraavilla tavoilla:

- > Avopuolisoiden lapset eivät saa automaattisesti samaa oikeudellista asemaa kuin aviopuolisoiden lapset, vaan heidän oikeutensa turvataan isyyden vahvistamisella.
- > Jos avopuolisot muuttavat erilleen, kumpikin pitää oman omaisuutensa, ellei asiasta ole tehty sopimusta.
- > Avopuolisot eivät peri toisiaan, jos heillä ei ole kirjallista testamenttia.

Avoliitto voi olla peruste oleskeluvan saamiselle, viranomaiset harkitsevat oleskeluvan myöntämistä aina tapauskohtaisesti.

Perhesuunnittelu ja ehkäisyneuvonta

Perhesuunnittelu- ja ehkäisyneuvontaa saa terveyskeskuksista. Miehille tarkoitettuja ehkäisyvälineitä voi ostaa esimerkiksi ruokakaupoista ja apteekista. Naisille tarjolla olevista ehkäisykeinoista voi keskustella ja niistä voi hankkia lisätietoja lääkärikäyntien yhteydessä esimerkiksi terveyskeskuksista.

Nainen voi varmistua raskaudestaan joko terveyskeskuksessa suoritetulla raskaustestillä tai tekemällä apteekista ostettavan raskaustestin itse.

Naisille suositellaan säännöllisiä käyntejä naistentautien lääkärin tarkastuksissa. Yleensä naiset pääsevät halutessaan naislääkärin vastaanotolle.

Raskauden keskeyttäminen

Yhdyntään jälkeistä raskauden keskeytystä lääkkeellä nimitetään jälkiekhäisyksi. Tyypillisiä syitä jälkiekhäisyyn ovat ehkäisyn pettäminen tai raiskaus. Yli 15-vuotias saa jälkiekhäisytabletit apteekista ilman lääkemääräystä. Suomessa raskauden keskeyt-

Sukunimen valinta vaikuttaa myös lasten sukunimeen

VAIHTOEHTO 1

Puolisot ottavat yhteiseksi nimekseen joko miehen tai naisen sukunimen. Puoliso, jonka sukunimi muuttuu, voi käyttää nimi-yhdistelmää, jossa on peräkkäin hänen vanha ja uusi sukunimensä.

Tässä tapauksessa lapset saavat vanhempiensa sukunimen.

VAIHTOEHTO 2

Kumpikin puoliso säilyttää oman sukunimensä.

Tässä tapauksessa vanhemmat voivat valita, saavatko lapset isän vai äidin sukunimen. Kaikilla sisaruksilla tulee olla sama sukunimi.

täminen eli abortti on mahdollista tietysin edellytyksin. Raskauden keskeytys on mahdollista tehdä silloin, kun synnytys on vaaraksi naisen terveydelle tai kun raskaus ja synnytys olisivat naisen elämälle huomattava rasitus.

Halutessaan nainen saa abortin aina, kun hän on alle 17-vuotias tai yli 40-vuotias. Sosiaalisiin perusteisiin tapahtuva raskauden keskeytys on tehtävä 12 ensimmäisen raskausviikon aikana.

Suomessa raskauden keskeytykseen eli aborttiin vaaditaan aina naisen suostumus. Jos nainen harkitsee aborttia, hänen tulee ottaa yhteys lääkäriin mahdollisimman pian.

Tukea raskauden aikana

Odottavan äidin on tärkeää käydä terveystarkastuksessa. Äidin ja syntymättömän lapsen hyvinvointiin tarjotaan maksuttomia lääkäripalveluita ja synnytysvalmennusta äitiys- ja lastenneuvoloissa.

Odottavan äidin on käytävä äitiys- ja lastenneuvolassa tai lääkärissä ennen neljännen raskauskuukauden päättymistä. Vain ajoissa tarkastuksessa käyneet äidit ovat oikeutettuja äitiysavustukseen.

Säännöllisillä käynneillä äitiys- ja lastenneuvolassa seurataan äidin ja lapsen hyvinvointia raskauden aikana. Asioiminen neuvolassa on maksutonta.

Myös isät voivat osallistuvat äitiys- ja lastenneuvolakäynneille, joissa valmennetaan vanhempia lapsen syntymiseen.

Suomessa synnytetään sairaaloissa. Isät voivat osallistua synnytykseen. Monet isät haluavatkin tukea äitiä osallistumalla synnytykseen.

Ensikoti

Yllättävä raskaus ja vauvan syntyminen voi aiheuttaa ongelmia erityisesti silloin kun lapsen äiti on hyvin nuori tai lapsen äiti ja isä eivät ole avioliitossa tai toinen osapuoli ei ole halukas avioliittoon. Tällaisessa tilanteessa raskaana oleva äiti tai äiti ja lapsi voivat mennä ensikotiin. Tarvittaessa myös isä voi asua ensikodissa.

Yleensä äiti ja lapsi asuvat ensikodissa puoli vuotta. Ensikodissa opastetaan äitiyteen ja lapsen hoitoon liittyvissä asioissa. Siellä opastetaan myös vanhemmuuteen. Ensikodeista saa tietoa kunnan sosiaalitoimistosta ja äitiys- ja lastenneuvolasta.

Synnytyksen jälkeen äitiys- ja isyysvapaata

Synnytyksen jälkeen lapsen vanhemmat ovat oikeutettuja lain mukaisesti perhevapaasiin. Niistä tärkeimpiin kuuluvat äidille tarkoitettu äitiysvapaa ja isälle tarkoitettu isyysvapaa. Vanhempainvapaalle voi jäädä äitiysvapaan jälkeen joko äiti tai isä tai vanhemmat voivat käyttää vanhempainvapaata vuorotellen.

Lain mukaan äiti on oikeutettu äitiysvapaaseen, joka kestää 105 arkipäivää. Äitiysvapaan kuten myös isyys- ja vanhempainvapaan ajalta maksetaan rahallista korvausta.

Äitiysvapaasta osa käytetään ennen synnytyksen laskettua aikaa ja loput sen jälkeen. Oikeus äitiysvapaaseen edellyttää, että äiti on asunut Suomessa vähintään 180 päivää ennen laskettua synnytyksaikaa ja että raskaus on kestänyt vähintään 154 päivää.

Lisätietoja äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaasta sekä muista perhevapaista on saatavissa äitiys- ja lastenneuvoloista ja asuinkunnan Kelan toimipisteistä.

Lapsen hyvinvointi

Suomi on sitoutunut YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen. Sopimuksen mukaan lapsella on oikeus erityiseen suojeluun ja hoivaan, riittävään osuuteen yhteiskunnan voimavaroista sekä osallistua ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti itseään koskevaan päätöksentekoon.

Tytöillä ja pojilla on Suomessa samanlaiset oikeudet. Lapsen lyöminen tai muu fyysinen kurittaminen on Suomen laissa kiellettyä.

Yhteiskunta osallistuu lapsen terveydenhoitoon yhdessä vanhempien kanssa. Lapsen syntymästä hänen seitsemänteen ikävuoteensa asti lapsen hyvinvointia seurataan äitiys- ja lastenneuvolassa.

Siellä lapsen terveys tarkastetaan säännöllisin väliajoin. Äitiys- ja lastenneuvolassa hoidetaan myös tarvittavat rokotukset sekä annetaan lapsen hoitoon, kasvatukseen ja vanhemmuuteen liittyvää tietoa

Kouluikäisten lasten hyvinvoinnista vastaavat kouluterveydenhoitaja, lääkäri ja kouluhammaslääkäri yhteistyössä vanhempien kanssa.

Taloudellinen tuki lapsiperheille

Lapsiperheiden toimeentuloa helpotetaan erilaisten taloudellisten tukien avulla. Osa etuuksista kuuluu kaikille Suomessa asuville. Joihinkin tukiin vaaditaan tietty asuminen Suomessa.

Lisätietoa lapsiperheille kuuluvista etuuksista saa Kansaneläkelaitoksen eli Kelan toimistoista, joista tukia voi myös hakea. Myös asuinkunnan terveystieteiden keskuksen äitiys- ja lastenneuvolasta saa tietoa, milloin tukia on haettava.

Lapsen hoito

Alle kouluikäiset lapset voivat olla tarvittaessa päivisin hoidossa kodin ulkopuolella päiväkodissa tai perhepäivähoidossa. Päiväkodissa on tehtävään koulutettuja työntekijöitä. Myös perhepäivähoitajat ovat saaneet koulutusta tehtävään.

Kunnallinen tai yksityinen päivähoito tukee lapsen tasapainoista ja monipuolista kehitystä. Päivähoidon ansiosta äidit ja isät pystyvät osallistumaan tasavertaisesti koulutukseen tai käymään työssä kodin ulkopuolella.

Päivähoitomaksu määräytyy perheen tulojen mukaan. Pienituloisille perheille päivähoito on maksutonta. Lasten päivähoitosta saa lisätietoa kuntien päivähoiton neuvonasta. Lasten hoidon tukimuodoista voi kysyä Kansaneläkelaitoksen eli Kelan paikallisista toimistoista.

Äiti tai isä voi jäädä työstä kotiin hoitamaan lasta palkattomalle hoitovapaalle. Lasta hoitavaa vanhempaa tuetaan taloudellisesti kotihoidon tuella siihen asti, kun lapsi täyttää kolme vuotta.

Oppivelvollisuus koskee tyttöjä ja poikia

Suomessa tytöillä ja pojilla on tasa-arvoinen mahdollisuus käydä koulua ja opiskella.

Kaikkia Suomessa pysyvästi asuvia lapsia koskee yleinen oppivelvollisuus. Tämä tarkoittaa, että myös maahanmuuttajalasten tulee suorittaa 9-vuotinen peruskoulu.

Ennen koulun aloittamista lapset voivat osallistua päiväkodin tai koulun järjestämään esiopetukseen. Peruskoulu aloitetaan yleensä sinä vuonna, kun lapsi täyttää 7 vuotta.

Peruskoulutus, samoin kuin siihen liittyvät oppimateriaalit, kouluruokailu ja terveydenhuolto ovat maksuttomia. Koulunkäyntiin liittyvistä asioista saa lisätietoja oman asuinpaikkakunnan koulu- tai opetusvirastosta sekä koulujen henkilökunnalta.

Yhdeksänvuotisen peruskoulun jälkeen tavallisin vaihtoehto on opiskella joko yleisivistystä tarjoavassa lukiossa tai ammatilli-

sessä oppilaitoksessa. Tämän jälkeen opiskelua voi jatkaa korkeakoulussa, ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa.

Yksi vahva kieli tärkeää lapselle

Monikulttuurisuus on arvokas voimavara lapselle. Vanhemmat voivat panostaa siihen puhumalla lapselleen johdonmukaisesti omaa äidinkieltään ja tutustuttamalla hänet omaan kulttuuriinsa. Suomen kieltä ja kulttuuria lapset oppivat kodin ulkopuolella päivähoitossa ja koulussa.

► Taloudellista tukea lapsiperheelle

- Äitiysavustuksen saa jokainen Suomessa asuva äiti, joka on käynyt terveystarkastuksessa neuvolassa tai lääkärillä ennen neljännen raskauskuukauden päättymistä. Avustuksen voi ottaa rahana tai äitiyspakkauksena. Äitiyspakkaus sisältää vastasyntyneen lapsen tarvitsemia vaatteita ja hoitovälineitä.
- Vanhempainpäivärahaa maksetaan vanhemmalle, joka hoitaa lasta kotona vauvan kymmenen ensimmäisen kuukauden aikana. Päiväraha muodostuu äitiys-, isyys- ja vanhempainrahasta. Niiden suuruus määräytyy työtulojen mukaan. Vanhemmille, jotka eivät ole olleet töissä, maksetaan minimipäivärahaa.
- Lapsiperheille aiheutuvia kustannuksia helpotetaan myös lapsilisällä, jota maksetaan kuukausittain jokaisesta pysyvästi Suomessa asuvasta alle 17-vuotiaasta lapsesta.

► Milloin lapsi saa Suomen kansalaisuuden

Lapsi saa syntyessään Suomen kansalaisuuden, jos

- lapsen äiti on syntymähetkellä Suomen kansalainen
- lapsen isä on Suomen kansalainen ja avioliitossa lapsen ulkomaalaisen äidin kanssa
- lapsen isä on kuollut, mutta hän on kuollessaan ollut Suomen kansalainen ja avioliitossa lapsen äidin kanssa
- lapsi syntyy Suomessa, eikä syntyessään saa minkään muun valtion kansalaisuutta

► Tyttöjen ympärileikkaus kiellettyä

Tyttöjen ja naisten sukuelimien silpominen uskonnollisista tai muista syistä on Suomen lain mukaan rikos. Toimenpiteestä voi saada usean vuoden vankeusrangaistuksen.

► Poikien ympärileikkaus

Poikien ympärileikkaaminen ei ole Suomessa kiellettyä. Ympärileikkaus pitää kuitenkin aina tehdä sellaisissa olosuhteissa, joissa on riittävä lääketieteellinen asiantuntemus, hygienia ja kivunlievitys.

Tukea perheen ja nuorten ongelmiin

Suomessa omien tai perheen ongelmien ratkaisuun tarjotaan monipuolista tukea. Kunnan palveluiden käyttäminen on maksutonta ja luottamuksellista.

Aina omat voimat ja keinot eivät riitä avio-
parin, perheen lasten, omien ristiriitojen tai
muiden ongelmien ratkaisemiseen. Ratkai-
semattomat ongelmat pahentavat tilan-
netta. Tästä syystä yhteydenottoa kunnan palve-
luihin ei kannata viivyttellä. Tukea saa myös
maahanmuuttajien omilta järjestöiltä ja
paikkakunnalla toimivilta muilta järjestöiltä.

Ristiriitoja ihmissuhteissa ja perhe-elämässä

Perheneuvolat auttavat ihmissuhteisiin, per-
he-elämään ja lasten kasvatukseen liittyvissä
ongelmissa. Kunnan järjestämä perheasioi-
den sovittelu on maksutonta ja ehdottoman
luottamuksellista.

Sopeutuminen uuteen maahan ja kult-
tuurin voi olla henkisesti raskas kokemus.
Myös kotimaassa koetut vaikeudet ja sinne
jääneiden vanhempien, siskojen, veljien ja
muiden sukulaisten kohtalot voivat aiheut-
taa huolta, surua ja masennusta. Tällöin kan-
nattaa ottaa yhteyttä oman kunnan mielen-
terveyspalveluihin. Ne antavat hoitoa ja neu-
voja mielenterveyteen liittyvissä ongelmissa.

SOS-kriisikeskus palvelee Suomessa asu-
via maahanmuuttajia ja heidän perheitään.
Helsingissä sijaitseva keskus tarjoaa henkistä
apua ja tukea kriisitilanteisiin. Myös Turus-
sa sijaitseva Lounais-Suomen Mielenterveys-
seura antaa kriisiapua maahanmuuttajille.

Kidutuksen uhreiksi joutuneita pakolai-
sia ja heidän läheisiään autetaan ja hoidetaan

Kidutettujen kuntouskeskuksessa. Se sijait-
see Helsingissä. Kuntoutuskeskuksen asiak-
kaaksi pääsevät henkilöt, jotka ovat saaneet
lähetteen kuntoutukseen oman kunnan ter-
veyskeskuksen tai yksityisen lääkäriaseman
lääkäriltä. Myös Oulussa toimii yksikkö, joka
tarjoaa kidutettujen kuntoutuspalveluja.

Lasten ja nuorten ongelmiin puututtava

Lapset ja nuoret sopeutuvat uuteen kulttuu-
rin nopeasti. He omaksuvat kaveripiireissään
ja koulussaan uusia tapoja, joita vanhempien
saattaa olla vaikea ymmärtää.

Perheen oman kulttuurin ja lasten omak-
sumien uusien tapojen yhteensovittaminen
voi aiheuttaa ristiriitoja perheessä.

Kodin ulkopuolella tai koulussa lapset ja
nuoret voivat kokea myös kiusaamista. Kou-
lunkäynnissäkin voi olla vaikeuksia.

Pieniinkin ongelmiin kannattaa puuttua
ajoissa. Koulun opettajaan tai päiväkodin
henkilökuntaan kannattaa olla ensin yhtey-
dessä. Ongelmat voivat moninkertaistua, jos
niihin ei puututa.

Lasten ja nuorten ongelmiin voi hakea
apua asuinkunnan perheneuvolasta ja mie-
lenterveys-toimistosta.

Puolison tai lasten pahoinpitelystä ilmoitus poliisille

Puolison tai lasten pahoinpitely on perhe-
väkivaltaa. Perheväkivalta ei lopu itsestään,

vaan se usein pahenee. Väkivaltaista käyttäytymistä ei voi puolustella esimerkiksi kulttuuriin liittyvillä tavoilla. Perheväkivalta on Suomen lain mukaan rikos.

Väkivallan kohteeksi joutuneen kannattaa tehdä rikosilmoitus poliisille ja käydä lääkärintarkastuksessa.

Puolisoon tai lapsiin kohdistuva väkivalta voi olla luonteeltaan fyysistä, henkistä, taloudellista tai seksuaalista. Lasten ruumiillinen rankaiseminen on Suomen lain mukaan kiellettyä

Suurimmilla paikkakunnilla on väkivallan uhreja auttavia turvakoteja, joihin voi hakeutua myös muilta paikkakunnilta.

Apua saa myös oman kunnan sosiaalitoimistosta, terveyskeskuksesta, mielenterveys-toimistosta ja perheneuvolasta. Perheväkivalta voi kertoa myös äitiys- ja lastenneuvolassa. Viranomaisilla on velvollisuus auttaa.

Myös pahoinpitelijä tarvitsee apua. Asuinpaikkakunnan viranomaiset ja väkivallankäyttäjien auttamiseen erikoistuneet ammattilaiset auttavat niitä, jotka haluavat päästä irti väkivaltaisesta käyttäytymisestä.

Turvakodit perheväkivallan uhreille

Turvakotiin voi hakeutua jokainen, joka joutuu perheväkivallan kohteeksi. Turvakotiin voi mennä kriisi- ja hätätilanteessa suoraan. Turvakotiin voi ottaa yhteyttä myös puhelimitse tai sosiaalitoimiston kautta.

Turvakodissa vanhempi ja lapset voivat asua väliaikaisesti, kun kotiin jääminen väkivallan, uhkailun tai pelon takia on mahdollista tai vaarallista.

Turvakodin työntekijöiden kanssa voi miettiä ratkaisuja ongelmiin ja keinoja väkivaltakierteen katkaisemiseksi. Ratkaisut tekee asiakas itse. Turvakodit ja niiden kriisipuhelimet ovat avoinna ympäri vuorokauden. Kunnilla on myös kriisi- ja turva-asuntoja.

Raiskaus kielletty myös avioliitossa

Suomen lain mukaan raiskaus on rikos. Myös oman puolison raiskaaminen on rikos. Raiskauksen uhrin kannattaa ottaa yhteyttä poliisiin ja käydä lääkärillä välittömästi rikoksen tapahduttua.

Raiskaus ei ole uhrin syy eikä uhrin tarvitse hävetä. Raiskauksen uhri voi hakea raiskauksen aiheuttamiin ongelmiin tukea asuinpaikkakunnan viranomaisilta.

Helsingissä on koko maata palveleva raiskauskeskus Tukinainen.

Avioeron syytä ei tarvitse selvittää viranomaisille

Avioliitto on vapaaehtoinen sopimus. Se voidaan purkaa. Avioeroa on syytä harkita, jos yhteiselämä tuntuu mahdottomalta. Avioero voidaan Suomessa myöntää, vaikka toinen puolisoista vastustaisi sitä. Eron syytä ja puolisoiden välisiä suhteita ei selvitetä avioerossa viranomaisille. Lasten asemasta päätettäessä nainen ja mies ovat tasavertaisessa asemassa.

Kumpi tahansa puolisoista voi panna avioeron vireille. Se tapahtuu asuinpaikkakunnan käräjäoikeudelle tehtävällä hakemuksella. Valtion oikeusaputoimiston julkinen oikeusavustaja avustaa hakemuksen teossa ja avioeroon liittyvissä oikeudellisissa kysymyksissä.

Avioeron yhteydessä päätetään asunnon ja muun omaisuuden jakamisesta. Mikäli perheellä on lapsia, eron yhteydessä on päätettävä lasten huoltajuudesta.

Lapsen huoltajuus avioerossa

Lapsen huoltajan tehtävänä on vastata lapsen hyvinvoinnista, kasvatuksesta ja tasapainoisesta kehityksestä. Huoltajuus merkitsee oikeutta huolehtia lapsesta ja tehdä häntä koskevia päätöksiä.

Tarvittaessa huoltaja edustaa lasta tuomioistuimissa ja viranomaisten luona. Vain huoltaja voi saada lapsen merkityksi passiinsa.

Avioerossa lapsen huoltajaksi ei nimitä automaattisesti toista vanhempaa. Lapsen äiti ja isä ovat tasa-arvoisessa asemassa päätettäessä huoltajasta. Vanhemmat voivat myös tehdä sopimuksen yhteishuoltajuudesta.

Mikäli mahdollista, vanhemmat sopivat avioerotilanteessa keskenään lapsen huoltoa ja asumista koskevista ratkaisuista. Tämä sopimus voidaan vahvistaa kunnan sosiaalivirastossa

Mikäli huoltajuudesta ei päästä sopimukseen, lasten huoltajuuskiistat ratkaistaan viime kädessä oikeudessa. Tuomioistuinten päätökseen vaikuttavat lapsen etu sekä sosiaaliviranomaisten selvitys vanhempien tilanteesta.

Vanhempien avioero on vaikea tilanne myös lapselle, ja hänellä on oikeus avioeron jälkeinkin saada molemmilta vanhemmiltaan huolenpitoa.

Yhteishuoltajuus vaatii vanhemmilta kykyä yhteistyöhön, vaikka heillä olisikin ristiriitoja keskenään. Jos edellytykset yhteishuoltajuuteen puuttuvat, voidaan se purkaa ja määrätä toinen vanhemmista lapsen yksinhuoltajaksi.

Lapsen tapaamisoikeus ja elatusvelvollisuus

Lapsella on oikeus säilyttää läheiset ja turvalliset suhteet sekä äitiin että isään. Vanhempien tulee yhdessä huolehtia siitä, että lapsi pääsee riittävän usein tapaamaan vanhempaa, jonka luona ei asu. Toisen vanhemman tapaaminen on lapsen oikeus, eikä entinen puoliso voi lapselta sitä kieltää.

Molemmat lapsen vanhemmista ovat velvollisia huolehtimaan lapsen elatuksesta. Jos vanhemmat eivät asu yhdessä, lapsella on oikeus saada elatusapua siltä vanhemmalta, jonka kanssa hän ei asu.

Elatusavun määrä vahvistetaan joko lastenvalvojan luona sopimuksella tai oikeuden päätöksellä. Mikäli elatusvelvollinen ei pysty maksamaan sovittua elatusapua, on lapsella oikeus saada asuinkunnalta elatustukea. Lapsen asemasta avioerossa antavat lisätietoja kunnan lastenvalvojat ja sosiaaliviranomaiset.

Omaisuuksien jakaminen avioerossa

Avioerossa omaisuuden jakamiseen vaikuttaa se, minkä valtion lakia sovelletaan.

Suomen lakia sovellettaessa avioeron jälkeen puolisoiden koko omaisuus jaetaan tavallisesti tasan puolisoiden kesken.

Puolisot voivat jakaa omaisuutensa yhdessä neuvottelemansa sopimuksen mukaisesti. Jos yhteisymmärrystä omaisuuden jakamisesta ei synny, voi tuomioistuin määrätä asianajajan selvittämään asiaa.

Avioehtosopimus mahdollistaa omaisuuden jakamisen muuten kuin tasan. Puolisot voivat tehdä avioehtosopimuksen ennen avioliittoa tai sen aikana.

Avioehtosopimuksessa voidaan sopia, että kumpikin puoliso pitää avioerossa sen osan omaisuuttaan, joka on sopimuksessa mainittu. Avioehtosopimus vaikuttaa omaisuuden jakoon myös, jos toinen puolisoista kuolee.

Sopimuksen on oltava kirjallinen. Sen tekemiseen on aiheellista pyytää apua valtion oikeusaputoimistosta tai lakimieheltä. Avioehtosopimus on rekisteröitävä asuinpaikkakunnan käräjäoikeudessa.

➤ Usein väkivallan erilaiset muodot esiintyvät yhdessä

- Fyysistä väkivaltaa on esimerkiksi lyöminen, töniminen, potkiminen ja kuristaminen.
- Henkistä väkivaltaa on kiristäminen, uhkailu, syyttely, väheksyminen, alistaminen, pelottelu sekä liikkumisen tai ystävyyys- ja sukulaissuhteiden rajoittaminen.
- Taloudellista väkivaltaa on se, ettei puoliso saa käydä töissä tai että häntä pidetään rahattomana.
- Seksuaalinen väkivalta on seksuaalista koskettelua vastoin toisen tahtoa, seksiin pakottamista tai raiskaamista.

➤ Eron vaikutus oleskelulupa

1. Pysyvään oleskelulupa avioero tai avoero ei vaikuta.
2. Määräaikaisen oleskeluluvan jatkamista tai peruuttamista harkitaan tapauskohtaisesti.
3. Viranomaiset eivät peruuta oleskelulupaa tai anna kielteistä päätöstä uuteen hakemukseen maahanmuuttajan entisen puolison vaatimuksesta.
4. Jos parisuhde on päättynyt maahanmuuttajasta riippumattomista syistä, kuten esimerkiksi puolison väkivaltaisuuden vuoksi, oleskelulupa voidaan myöntää tapauskohtaisen harkinnan perusteella. Jo varhain tehty rikosilmoitus ja lääkärin todistukset osoittavat avioliitton liittyneitä ongelmia ja eroon johtaneita syitä.
5. Ulkomaalaiselle, jolle on myönnetty määräaikainen oleskelulupa perhesiteen perusteella, voidaan myöntää uusi oleskelulupa perhesiteen päätyttyä sillä perusteella, että henkilöllä on kiinteät siteet Suomeen. Jos maahanmuuttaja on esimerkiksi raskaana tai hänellä on Suomessa lapsi, työpaikka tai opiskelupaikka, oleskelulupa voidaan myöntää erosta huolimatta.

Avioero haetaan käräjäoikeudelta

VAIHTOEHTO 1

Puolisot tekevät yhdessä tai toinen puolisoista tekee yksin avioerohakemuksen käräjäoikeudelle

Tässä tapauksessa puolisoiden on odotettava puoli vuotta eli **harkinta-aika**

Avioero voidaan myöntää, jos puolen vuoden kuluttua puolisot yhdessä vaativat tai toinen puolisoista yksin vaatii avioeroa uudella hakemuksella käräjäoikeudelle

VAIHTOEHTO 2

Puolisot ovat asuneet erillään viimeiset kaksi vuotta

Tässä tapauksessa puolisot tekevät yhdessä tai toinen puolisoista tekee yksin avioerohakemuksen käräjäoikeudelle

Avioero voidaan myöntää heti

➤ Lähestymiskiellosta suojaa

Lähestymiskiellolla tarkoitetaan sitä, että henkilön hengen, terveyden, vapauden tai rauhan suojaamiseksi voidaan jotakuta toista henkilöä kieltää ottamasta yhteyttä häneen. Viranomaiset määräävät lähestymiskiellon hakijan tekevästä hakemuksesta. Väkivalta ei ole edellytys kielloille.

Lähestymiskielloa voi hakea esimerkiksi jos sukulainen, entinen puoliso tai asuinkumppani käyttäytyy uhkaavasti. Kielto voidaan hakea myös samassa taloudessa asuvien välille, jolloin kieltoon määrätyn henkilön on pysyttävä poissa yhteisestä asunnosta.

➤ Kunnan mielenterveyspalvelut auttavat masentunutta

Masentunut voi oireilla monin eri tavoin. Oireina voi olla esim. väsymys, unihäiriö, ärtyneisyys, kyvyttömyys tarttua asioihin ja hoitaa asioita. Oireina voi olla myös fyysiset oireet esim. kivut ja säryt, joita mikään muu fyysinen sairaus ei selitä. Kunnan mielenterveyspalvelut auttavat masentunutta.

➤ Miten toimia pahoinpitelyn tai raiskauksen jälkeen

- Kirjoita muistiin mahdollisten todistajien nimet ja yhteystiedot
- Tee rikoksesta ilmoitus poliisille
- Hakeudu lääkäriin ja pyydä todistus vammastasi
- Raiskauksen jälkeen älä pese itseäsi tai vaihda vaatteita

Avioerossa sovitaan lapsia koskevista asioista

VAIHTOEHTO 1

YHTEISHUOLTAJUUS

Yhteishuoltajuudessa vanhemmat kasvattavat lasta ja sopivat lasta koskevista asioista avioeron jälkeenkin yhdessä. Käytännössä monista asioista päättää vanhemmista se, jonka luona lapsi asuu. Toisen huoltajan suostumus vaaditaan kuitenkin esimerkiksi päätöksissä, jotka koskevat

- lapsen asuinpaikan muuttamista (erityisesti ulkomaille)
- Suomen passin myöntämistä
- terveydenhoidollisia toimenpiteitä
- nimen tai uskonnon muuttamista
- koulutusta
- lapsen varojen käyttöä

VAIHTOEHTO 2

YKSINHUOLTAJUUS

Lapsen huoltaja eli toinen vanhemmista hoitaa lasta yksin ja tekee myös yksin häntä koskevat päätökset.

Koulutus ja työelämä

Suomen tai ruotsin kielen osaaminen ja tutkinnon suorittaminen parantavat mahdollisuuksia saada työpaikka. Peruskoulutus on kaikille maksutonta. Myös perusasteen jälkeinen ammatillinen ja yleissivistävä koulutus on pääasiassa maksutonta, mutta oppikirjat pitää kustantaa itse ja ateriat saattavat olla maksullisia. Naisilla ja miehillä on yhtäläiset opiskelumahdollisuudet.

Koulutusta maahanmuuttajille

Useimmilla paikkakunnilla järjestetään maahanmuuttajille kotoutumiskoulutusta. Koulutuksessa opiskellaan suomen tai ruotsin kieltä, perehdytään yhteiskuntaan, saadaan koulutukseen ja työelämään liityvää ohjeistusta sekä tutustutaan suomalaiseen työelämään.

Kotoutumiskoulutusten ohella lukuisat oppilaitokset järjestävät ulkomaalaisille suunniteltuja suomen ja ruotsin kielen kursseja. Kielitaito ja ihmisiin tutustuminen esimerkiksi harrastuksissa tai järjestöissä helpottavat sopeutumista.

Koulutuksen suunnittelussa lähtökohdina ovat maahanmuuttajan ulkomailla suorittamat opinnot ja työkokemus. Lisätietoja opintojen jatkamisesta Suomessa ja lähtömaassa suoritettujen tutkintojen tunnustamisesta Suomessa antavat Opetushallitus ja oppilaitokset.

Koulutusvaihtoehtoja aikuisille

Ulkomailla aikuisina Suomeen muuttaneet miehet ja naiset voivat tarvittaessa suorittaa peruskoulun ja lukion opinnot. Opiskelu tapahtuu tällöin aikuislukiossa tai kan-

sanopistossa työn ohessa. Maahanmuuttaja voi opiskella itselleen ammatin tai täydentää aikaisempaa tutkintoaan ammatillisissa aikuiskoulutuskeskuksissa.

Ammattiin voi valmistua myös opiskelemalla oppisopimuksen avulla. Opiskelussa yhdistyvät käytännön työntekeä ja opiskelujaksot. Työnteosta maksetaan myös palkkaa.

Työttömille työnhakijoille järjestetään eri pituisia jaksoja työvoimakoulutusta, joihin hakeudutaan työvoimatoimiston kautta.

Suomessa samassa työpaikassa työskentelee yleensä sekä miehiä että naisia. Naiset ja miehet tekevät myös samoja työtehtäviä. Heitä koskevat samat oikeudet, velvollisuudet ja mahdollisuudet. Suomen laki kieltää syrjinnän työpaikoilla esimerkiksi sukupuolen, ihonvärin tai uskonnon perusteella.

Työ- ja elinkeinotoimisto auttaa työpaikan löytämisessä

Työ- ja elinkeinotoimisto auttaa työpaikan löytämisessä. Sinne kannattaa ilmoittautua heti Suomeen tulon jälkeen. Työttömyyskorvausta ei myönnetä ellei henkilö ole käynyt ilmoittautumassa asuinkuntansa työ- ja elinkeinotoimistossa. Työpaikkojen lisäksi

sieltä saa tietoa työharjoittelu- ja opiskelumahdollisuuksista. Työnhaku onnistuu parhaiten olemalla oma-aloitteinen ja ottamalla itse yhteyttä työnantajiin.

Vapaa-ajan toiminta tärkeää

Harrastustoiminta on helppo keino tutustua suomalaisiin ja oppia kieltä. Suomessa on lukuisia mahdollisuuksia harrastaa ja osallistua esimerkiksi vapaaehtoistyöhön tai järjestötoimintaan.

Myös maahanmuuttajien omassa yhdistyksissä ja monikulttuurisilla kohtaamispaikoilla voi ylläpitää omaa kulttuuria ja tavata uusia ihmisiä. Vapaaehtois- ja järjestötyö mahdollistaa omien tietojen ja taitojen ylläpidon ja kehittämisen. Sillä saattaa myöhemmin olla suuri merkitys työllistymisen kannalta. Lisätietoa oman asuinpaikan harrastusmahdollisuuksista saa esimerkiksi kunnan kulttuuri- ja vapaa-aikatoimistoista, järjestöiltä ja yhdistyksiltä sekä paikallislehtien ilmoituksista.

Taloudellisiin vaikeuksiin saa apua

Tavallisesti naiset ja miehet elättävät Suomessa itseään ja perheitään työnteolla. Suoma-

lainen yhteiskunta turvaa myös työttömien, vanhusten, vammaisten ja sairaiden toimeentulon. Tähän tarkoitukseen käytetään muun muassa veroina kerättyjä maksuja.

Sosiaaliturva perustuu Suomessa asumiseen. Joitakin poikkeuksia lukuunottamatta kaikilla Suomessa vakinaisesti asuvilla on oikeus KELA:n eli Kansaneläkelaitoksen myöntämiin etuuksiin.

Toimeentulotuki on viimesijainen taloudellinen tuki. Henkilöllä on oikeus toimeentulotukeen silloin kun hän ei saa riittävää toimeentuloa työstä tai muulla tavoin. Toimeentulotuen suuruus määräytyy hakijan tulojen ja varojen perusteella. Tuen myöntää sosiaalitoimisto.

Syrjintä ja irtisanominen kielletty raskauden tai perhevapaan vuoksi

Suomen lain mukaan työnantaja ei saa työhön valitessaan syrjäyttää henkilöä raskauden tai perhevapaan vuoksi. Perhevapaita ovat äitiys-, isyys-, vanhempain- ja hoitovapaa. Työntekijää ei saa näistä syistä myöskään irtisanoa tai rajoittaa hänen työsuhteensa kestoa. Perhevapaiden jälkeen työntekijällä on yleensä oikeus palata entisiin työtehtäviinsä.

➤ **Työsuojelupiiri valvoo työolosuhteita**

Suomen kahdeksan työsuojelupiiriin tehtävänä on valvoa ja luoda edellytyksiä turvallisille, terveellisille ja työkykyä edistäville työoloille.

➤ **Taloudellista tukea päätoimiseen opiskeluun**

Ammattiin tähtäävät opiskelijat voivat hakea opintotukea ja asumistukea, jotka mahdollistavat keskittymisen täysipäiväiseen opiskeluun. Opintotukea voivat saada pysyvästi Suomessa asuvat ulkomaalaiset, pakolaiset ja heidän perheenjäsenensä ja paluumuuton takia Suomeen muuttaneet henkilöt. Opintotuesta ja asumistuesta lisätietoa antavat Kansaneläkelaitoksen (KELA) toimistot. Opiskelija voi hakea myös opintolainaa.

➤ **Kirjallinen työsopimus ja ammattiliittoon liittyminen**

Työntekijän ja työnantajan välillä laaditaan kirjallinen työsopimus ennen työnteon aloittamista. Siinä määritellään palkan lisäksi muun muassa työaika. Työntekijä voi liittyä vapaasti oman alansa ammattiliittoon, joka neuvoa jäseniään palkkaan, työaikaan ja muihin työehtoihin liittyvissä kysymyksissä. Oman alansa ammattiliiton voi varmistaa helposti työtovereilta. Ammattiliittoon kuulumisen on Suomessa yleistä.

Naisen tai miehen työnteolla ansaitsemat palkkatulot ovat tämän henkilökohtaista omaisuutta. Yleensä työnantaja maksaa palkan työntekijän ilmoittamalle henkilökohtaiselle pankkitilille. Tilin voi avata valitsemaansa pankkiin ja sen avaamiseen tarvitaan voimassa oleva passi tai henkilökortti.

➤ **Palkasta maksettava vero**

Jokainen Suomessa asuva työntekijä maksaa ansaitsemistaan tuloista veroa sekä valtiolle että kotikunnalleen. Suurituloiset maksavat enemmän veroa kuin pienituloiset. Työnantaja huolehtii verojen maksamisesta työntekijän verokortin perusteella. Työntekijän on toimitettava verokorttinsa työnantajalle, kun työsuhde alkaa. Verokortin saa oman paikkakunnan vero toimistosta.

➤ **Työnantajaa sitovat vähimmäisehdot työsopimuksessa**

Suomen lain mukaan työnantajaa koskevat vähimmäisehdot koskien palkkaa, työn kerryttämää palkallista lomaa ja työaikaa.

➤ **Kotoutumisuunnitelma auttaa työllistymään ja turvaa toimeentulon**

Jos Suomeen muuttanut henkilö ei löydä töitä tai opiskelupaikkaa tai hän joutuu turvautumaan toimeentulotukeen, hänelle voidaan tehdä työ- ja elinkeinotoimistossa tai sosiaali- ja terveysministeriön kotoutumisuunnitelma. Sen tavoitteena on auttaa maahanmuuttajien työllistymistä ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suunnitelma sisältää usein suomen kielen opiskelua, ammatillista täydennyskoulutusta ja työharjoittelua. Sillä aikaa kun maahanmuuttaja toteuttaa kotoutumisuunnitelmaa hänen toimeentulonsa turvataan kotoutumistuella.

➤ **Työlupa tarvitaan työntekoon**

Maahanmuuttajat tarvitsevat muutamaan poikkeusta lukuunottamatta Suomessa työskentelyä varten luvan. Työluvan myöntää Maahanmuuttovirasto.

➤ **Työnteko parantaa eläkettä**

Työnteosta saatu palkkatulo vaikuttaa taloudelliseen itsenäisyyteen myös eläkkeelle siirtymisen yhteydessä. Suomessa yleinen eläkeikä on 65 vuotta. Palkan suuruus vaikuttaa kuukausittain maksettavan eläkkeen suuruuteen.

➤ **Varovaisuutta sopimusten allekirjoittamiseen**

Ennen kirjallisten sopimusten allekirjoittamista täytyy ymmärtää niiden sisältö. Tämä koskee työ- ja muita sopimuksia. Kirjalliset sopimukset ovat sitovia. Jos oma kielitaito ei riitä, tulkin käyttöä suositellaan. Kohtuuttomiksi katsottavia sopimusehtoja voidaan Suomen lain mukaan purkaa oikeuden päätöksellä.

➤ **Apua oikeudellisissa asioissa**

Apua kaikissa oikeudellisissa asioissa tarjoavat Suomessa valtion oikeusaputoimistot, asianajajat ja muut lakimiehet. Vähävaraisten on mahdollista saada maksutonta oikeusapua valtion oikeusaputoimistoista.

Ihmiskauppa

Ihmiskauppa on Suomessa ankarasti rangaistava rikos.

Ihmiskaupan uhrit voivat olla naisia, miehiä tai lapsia. Ihmiskaupassa uhria pyritään hyväksikäyttämään seksuaalisesti ja/tai taloudellisesti. Usein taustalla on velka, jota uhri pyrkii maksamaan takaisin työllä tai prostituutiolla.

Tekijät pyrkivät kontrolloimaan uhria esimerkiksi rajoittamalla tämän liikkumisvapautta, uhkailemalla, painostamalla tai käyttämällä psyykkistä ja / tai fyysistä väkivaltaa. Uhka voi kohdistua myös uhrin omaisiin. Usein ihmiskauppa on järjestä-

tyneiden rikollisryhmien organisoimaa toimintaa. Ihmiskaupparikokseen voivat kuitenkin syyllistyä myös uhrin omaiset tai tuttavat.

Ihmiskaupan uhri on oikeutettu ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän tarjoamaan apuun: asumisjärjestelyihin, toimeentulotukeen, sosiaali- ja terveystalouteen, oikeudelliseen neuvontaan ja oikeusapuun, turvallisuusjärjestelyihin sekä oleskelulupaun tietyin edellytyksin, jos uhri oleskelee Suomessa luvattomasti.

➤ Apua ihmiskaupan uhrille

Joutsenon vastaanottokeskus puh. 071 876 3170

Monika-Naiset liitto puh. (09) 692 2304

Rikosuhripäivystys, www.riku.fi

Poliisi, hätänumero puh. 112

Tärkeitä viranomaisia

Asioi viranomaisten kanssa aina siten, että otat ensimmäisenä yhteyttä asuinkuntasi paikallisiin viranomaisiin. Vasta tämän jälkeen käänny valtakunnallisten viranomaisten puoleen, mikäli asiasi ei ole selvinnyt.

MAAHANMUUTTOVIRASTO

www.migri.fi
Lautatarhankatu 10
00580 Helsinki
Yleistiedustelut
Puh. 071 873 3400
ma-pe klo 9-15

INTO

www.intofinland.fi
Sähköposti: info@intofinland
Salomonkatu 17, A-porras, 2. krs
PL 82, 00601 Helsinki
In To on Kelan ja Verohallinnon palvelupiste Suomeen tuleville työntekijöille.

KELA, KANSANELÄKELAITOS

www.kela.fi
Kansaneläkelaitos, Kela, hoitaa Suomessa asuvien sosiaaliturvaa eri elämäntilanteissa.

TASA-ARVOVALTUUTETUN TOIMISTO

www.tasa-arvo.fi
Puh. (09) 160 73248
Tasa-arvovaltuutettu valvoo naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain noudattamista.

TYÖ- JA ELINKEINOTOIMISTO

www.mol.fi

VALTION OIKEUSAPUTOIMISTO

www.oikeus.fi

OIKEUSAPUOHJAUS

Puh. 0100 86200 auttaa eteenpäin Oikeusavun antamista varten valtiolla on oikeusaputoimistoja. Valtion oikeusaputoimistossa työskentelevän lakimiehen virkanimike on julkinen oikeusavustaja.

VÄHEMMISTÖVALTUUTETUN TOIMISTO

www.ofm.fi
Sähköposti: ofm@ofm.fi
Puh. 071 878 0171
Vähemmistövaltuutetun toimiston päämääränä on ehkäistä etnistä syrjintää, edistää hyviä etnisiä suhteita, turvata etnisten vähemmistöjen ja ulkomaalaisten oikeudet sekä valvoa etnisen syrjimättömyyden periaatteen toteutumista.

Tietolähteitä

WWW.INFOPANKKI.FI

Infopankin sivuilla on tärkeää perustietoa maahanmuuttajille yhteiskunnan toiminnasta ja mahdollisuuksista Suomessa. Tietoja usealla maahanmuuttajien käyttämällä kielillä.

Järjestöjä ja tukipalveluita

IHMISKAUPAN VALTAKUNNALLINEN

AUTTAVA PUHELIN

Puh. 071 876 3170

Joutsenon vastaanottokeskus

KIDUTETTUJEN KUNTOUTUSKESKUS

Helsingin Diakonissalaitos

www.hdl.fi

Mäkelänkatu 58-60, 4. krs., 00510 Helsinki

Puh. (09) 7750 4584, arkisin klo 8.30-15.00

OULUN KIDUTETTUJEN KUNTOUTUSPALVELUT

Oulun Diakonissalaitos

www.odl.fi

Isokatu 19 A 8, 90100 Oulu

Puh. (08) 313 2692

Asiakkaana ovat kidutuksen kohteeksi kotimaassaan joutuneet pakolaiset, turvapaikanhakijat ja heidän lähiomaisensa. Hoito perustuu asiakkaan tilanteen kokonaisvaltaiseen arviointiin ja toteutetaan konsultatiivisesti ja moniammatillisesti

MONIKA-NAISET LIITTO RY

- MONIEN KULTURIEN NAISET YHTEISTYÖSSÄ

www.monikanaiset.fi/

Monika-Naiset liitto ry

Kinaporinkatu 2 E 40, 00500 Helsinki

Puhelin (09) 7279 9999

Sähköposti: info@monikanaiset.fi

PRO-TUKIPISTE

www.pro-tukipiste.fi

Pro-tukipiste Helsinki

Vilhonkatu 4 B 20, Helsinki

Sähköposti: toimisto@pro-tukipiste.fi

Puh. (09) 726 2877

PRO-TUKIPISTE TAMPERE

Aleksis Kiven katu 10 E, Tampere

Puh. (03) 3454 2200

Yhdistys tuottaa palveluja, joilla edistetään seksityössä mukana olevien ihmisten terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia.

RAISKAUSUHRIPÄIVYSTYS TUKINAINEN

www.tukinainen.fi

Puh. 0800 97895

RIKOSUHRIPÄIVYSTYS

Auttava puhelin, www.riku.fi/fi/etusivu/

Puh. 0203 16116

Rikosuhripäivystyksen perustehtävä on parantaa rikoksen uhrin, hänen läheisensä ja rikosasian todistajan asemaa. Palvelut toteutetaan pääosin ammatillisesti ohjattuna vapaaehtoistyönä.

SOS-KRIISIKESKUS

www.tukinet.net

SOS Center – Crisis prevention for foreigners

Tel. (09) 4135 0501, weekdays 9-15

SOS-keskus

Maistraatinportti 4 A, 4. krs, 00240 Helsinki

Suomen Mielenterveysseuran SOS-keskus

tarjoaa henkistä apua ja tukea kriisitilanteisiin.

Halutessaan tukea saa myös nimettömänä.

LOUNAIS-SUOMEN MIELENTERVEYSSEURA RY

Kriisipalvelut maahanmuuttajille

www.turunkriisikeskus.fi

Yliopistokatu 12 a B, 20100 Turku

Puh. (02) 233 3442

Kriisipalveluissa autetaan asiakkaita akuuteissa mielenterveyteen ja sosiaaliseen elämään liittyvissä ongelmatilanteissa. Ammatillisesti annettava kriisiapu on luonteeltaan korjaavaa, tukea antavaa ja selvittelevää.

SISÄASIAINMINISTERIÖ

PL 26, 00023 VALTIONEUVOSTO
www.intermin.fi

TASA-ARVOVALTUUTETUN TOIMISTO

PL 33, 00023 VALTIONEUVOSTO
www.tasa-arvo.fi

VÄHEMMISTÖVALTUUTETTU

PL 26, 00023 VALTIONEUVOSTO
www.ofm.fi